

गाथिनो विश्वामित्रः। अग्निः। उष्णिक्

त्वामग्ने मनीषिणः सम्राजं चर्षणीनाम्। देवं मर्तास इन्धते समध्वरे ॥ ३.०१०.०१

चर्षणीनां - जनानां दर्शनानां वा । सम्राजम्- स्वामिनम् । देवम्- द्योतनशीलम् । अग्ने । त्वाम् । मनीषिणः- मेधाविनः । मर्तासः- मनुष्याः । अध्वरे- ध्वररहितकर्मणि । समिन्धते- सम्यगुद्दीपयन्ति ॥१॥

त्वां यज्ञेष्वृत्विजमग्ने होतारमीळते। गोपा ऋतस्य दीदिहि स्वे दमे ॥ ३.०१०.०२

यज्ञेषु- पूजासु दानेषु सङ्गतिकरणेषु । त्वाम् । अग्ने- क्रतो । होतारम्- देवाह्वितारम् । ऋत्विजम्- कारयितारम् । ईळते- स्तुवन्ति । ऋतस्य- प्रकृतिनियतिभूतसत्यस्य । गोपाः- रक्षकः सन् । स्वे दमे- ऋताख्ये स्वसदने । दीदिहि- उद्दीप्यस्व ॥२॥

स घा यस्ते ददाशति समिधा जातवेदसे। सो अग्ने धत्ते सुवीर्यं स पुष्यति ॥ ३.०१०.०३

यः । जातवेदसे- जातप्रज्ञाय । ते- तुभ्यम् । समिधा- समिन्धनेन । ददाशति- ददाति । सः । अग्ने । सुवीर्यम् । धत्ते- धारयति । सः । पुष्यति- पुष्टिं गच्छति अन्यान् पोषयति च ॥३॥

स केतुरध्वराणामग्निर्देवेभिरा गमत्। अञ्जानः सप्त होतृभिर्हविष्मते ॥ ३.०१०.०४

हविष्मते- चरुपुरोडाशध्यानभावनादिहव्ययुक्ताय । सप्तहोतृभिः-सप्तसाधनभूमिकास्थोपासकैः । अञ्जानः- व्यक्तिं गतः । अध्वराणाम्- ध्वररहितकर्मणाम् । केतुः- प्रज्ञाभूतः । सः- असौ । अग्निः । देवेभिः- अन्यैर्देवैः । आ गमत्- आगच्छतु ॥४॥

प्र होत्रे पूर्व्यं वचोऽग्नये भरता बृहत्। विपां ज्योतींषि बिभ्रते न वेधसे ॥ ३.०१०.०५

होत्रे- देवाह्वित्रे । विपाम्- मेधाविनाम् । ज्योतींषि- दर्शनानि । बिभ्रते- धारयते । न- सम्प्रति । वेधसे- विधायकाय । अग्नये । पूर्व्यं- सनातनम् । वचः- मन्त्रम् । बृहत्- महान्तम् । प्र- प्रकर्षेण । भरत- वहत ॥५॥

अग्निं वर्धन्तु नो गिरो यतो जायत उक्थ्यः। महे वाजाय द्रविणाय दर्शतः ॥ ३.०१०.०६

यतः- यस्मात् मन्त्रात् । उक्थ्यः- मन्त्रस्थः । जायते- आविर्भवति । स मन्त्रः । नः- अस्माकम् ।
गिरः- वाचि स्थितः । अग्निम् । वर्धयतु । महे- महते । वाजाय- बलाय । द्रविणाय- सम्पदे ।
दर्शतः- अस्मद्दर्शनं गतो भवतु ॥६॥

अग्ने यजिष्ठो अध्वरे देवान्देवयते यज । होता मन्द्रो वि राजस्यति स्त्रिधः ॥ ३.०१०.०७

अग्ने । अध्वरे- ध्वररहितकर्मणि । यजिष्ठः- परमपूज्यः सन् । देवान् । देवयते- देवकामाय । यज-
उपास्व । होता- देवाह्वाता । मन्द्रः- आनन्दकरः । स्त्रिधः- हिंसकान् । अति- अतिक्रम्य ।
विराजसे- प्रकाशसे ॥७॥

स नः पावक दीदिहि द्युमदस्मे सुवीर्यम् । भवा स्तोतृभ्यो अन्तमः स्वस्तये ॥ ३.०१०.०८

सः- तादृशस्त्वम् । नः- अस्मदर्थम् । पावक- पवित्र । दीदिहि- दीप्तो भव । अस्मे- अस्मदर्थम् ।
द्युमत्- दीप्तिमत् । सुवीर्यं यच्छ । स्तोतृभ्यः । स्वस्तये- भद्राय । अन्तमः- अन्तिकः । भव ॥८॥

तं त्वा विप्रा विपन्यवौ जागृवांसः समिन्धते । हव्यवाहममर्त्य सहोवृधम् ॥ ३.०१०.०९

हव्यवाहम्- चरुपुरोडाशध्यानभावनादिहव्यवाहकम् । अमर्त्य- अमरम् । सहोवृधम्- सहनशक्त्या
वृद्धम् । तम् । त्वा- भवन्तम् । विपन्यवः- मन्त्रविदः । विप्राः- मेधाविनः । जागृवांसः-
जागरणशीलाः । समिन्धते- सम्यगुद्दीपयन्ति ॥९॥